

እርዳታ አባት ነኝ በሚል እምነትና ስሜት ይፈጽሙ እንደነበር በሚችሉ በተጠሪ እናት መሀከል ተጠሪ ልትወለድ የሚያስችል ቅርበት የነበረው ግንኙነት መኖሩን አያረጋግጥም። በመሆኑም ሚች ተጠሪን አንዳንዴ መርዳታቸው ብቻ አባት ናቸው። ወደሚለው መደምደሚያ አያደርስም።

በሌላ በኩል ተጠሪ በትምህርት ቤት በሚች ስም መጠራታቸው ወይም መመዘገባቸው ብቻ ሚች የተጠሪ አባት ናቸው አያሰኝም።

በአጠቃላይ የአ/ብ/ክ/መ/ 249 ስድ ይማም የተጠሪ አባት ናቸው በማለት የሰጠው ውሳኔ የሕግ ስህተተ የተፈፀመበት ሆኖ አግኝተነዋል።

250 ፡ መ/ቁ. 33126

ሚያዝያ 28 ቀን 2000 ዓ.ም

ው ሣ ኔ

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

1. የአ/ብ/ክ/መ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 1050/98 ግንቦት 21 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል።
2. የሰሜን ወሎ ዞን አስተዳደር ክፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 07151 በሐምሌ 26 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ፀንቷል።
3. ወጪና ኪሣራ ግራ ቀኝ ይቻቻሉ። መዝገቡ ተዘግቷል። ለመ/ቤት ይመለስ።

ሐጎስ ወልዱ

ታፈሰ ይርጋ

መድሕን ኪሮስ

ሡልጣን አባተማም

አመልካች፡- ወ/ሮ የዝና ተስፋሁን ቀረበች

ተጠሪ፡- መምህር ጥሩአየሁ እውነቱ ቀረበ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ ለቀረበው የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ጉዳይ በአመልካች እና በተጠሪ መካከል ጋብቻ አለ ወይስ የለም በሚል ጭብጥ ላይ ተመሥርቶ የተደረገውን ክርክር የሚመለከት ነው። ክርክሩ ሲጀመር ከሣሽ የነበረችው የአሁንዋ አመልካች ስትሆን በተጠሪ ላይ ክስ የመሠረተችው ከ1972 ዓ.ም ጀምሮ በጋብቻ ተሳስረን ለ25 ዓመት የረዳል፤ በዚህ ጊዜም አምስት ልጆች ወልደናል፤ ተከሣሽ ግን በመካከላችን የተመሠረተውን የጋብቻ ግንኙነት እንደሌለ በመቁጠር ግዴታውን ሊወጣ ስላልቻል ፍ/ቤቱ ተከሣሽን አስቀርቦ በመጠየቅ ተገቢው ውሳኔ ይሰጠኝ በማለት ነው። ተጠሪም በበኩሉ ለቀረበበት ክስ በሰጠው መልስ በአንድ በኩል ከአመልካች ጋር በአንድ ቤት ለ25 ዓመት ያክል አብረው መኖራቸው እና በዚህ ጊዜ ውስጥ አምስት ልጆች

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

መውለዳቸውን ሲያምን፤ በሌላ በኩል ደግሞ አመልካች በሠራተኛነት የቀጠራት እንጂ ሚስቱ እንዳልሆነች፤ በመሃከላቸው የተመሠረተ ጋብቻም እንደሌለ በመግለጽ ክዶ ተከራክሯል። ከዚህ በኋላም ፍ/ቤቱ በሁለቱም በኩል የቀረበውን ክርክር እና ማስረጃ ሰምቶ በአመልካች እና በተጠሪ መካከል የተመሠረተ ጋብቻ የለም። ባልና ሚስት አይደሉም በማለት ወስኗል። በዚህ ውሳኔ ላይ ይግባኝ የቀረበላቸው የበላይ ፍ/ቤቶችም ውሳኔውን አጽንተዋል። የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚህ ላይ ነው።

እኛም አመልካች መስከረም 12 ቀን 2000 ዓ.ም በባፈችው ማመልከቻ ያቀረበችውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ተጠሪን አስቀርቦን ክርክሩን ሰምተናል። አቤቱታው በሰበር ችሎት እንዲታይ የተወሰነው አመልካች ከተጠሪ ጋር የነበራት ግንኙነት የባልና ሚስት ሁኔታን አያሳይም የመባሉንና አመልካች በ2ኛ ደረጃ ያነሣቸው ከጋብቻ ውጪ አብሮ የመኖርን መነሻ ያደረገ ክርክርም እንደዚሁ ውድቅ የመደረጉን አግባብነት ለመመርመር ነው። በዚህ መሠረትም እነዚህን ነጥቦች ከስር ጀምሮ ከተደረገው ክርክር፣ አቤቱታ ከቀረበበት ውሳኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዝቦን መርምረናል።

ከሥር ጀምሮ የተደረገውን ክርክር እና የተሰጡትን ውሳኔዎች በዝርዝር ተመልክተናል። አመልካች በወረዳ ፍ/ቤት ክስ የመሠረተችው የተጠሪ ሚስት ነች፤ በመሃከላችን የጋብቻ ግንኙነት አለ በማለት ቢሆንም፤ ሚስት አይደለችም በማለት ፍ/ቤቱ ከወሰነ በኋላ ከጋብቻ ውጪ አብሮ መኖርን መሠረት ያደረገ የንብረት ክፍፍል ውሳኔ እንዲሰጥላት ጭምር በመከራከር ዋነኛ ጉዳዩን በይግባኝ የሰሙት ፍ/ቤቶችም በዚህ ነጥብ ጭምር ውሳኔ መስጠታቸውን ለመገንዘብ ችለናል። ሌላው ከተሰጡት ውሳኔዎች መገንዘብ የቻልነው ፍ/ቤቶቹ በአመልካች እና በተጠሪ መካከል የጋብቻ ግንኙነት የለም ለማለት የቻሉት ክርክሩን ከቀረቡላቸው ማስረጃዎች ጋር አገናዝበው ከመረመሩና ካመዘኩ በኋላ እንደሆነ ነው።

በመሆኑም ፍ/ቤቶቹ በማስረጃ አመዛዙን ረገድ ስህተት ፈጽመዋል ለማለት የምንችልበት ምክንያት ስለሌለ ጋብቻን በሚመለከት አመልካች ያቀረበችውን አቤቱታ አልተቀበልንም።

ጋብቻ አለ ወይስ የለም የሚለውን ነጥብ በተመለከተ የቀረበውን ክርክር በዚህ ሁኔታ ካለፍን ቀጥለን የምንመለከተው ጋብቻ ሳይፈፀም እንደባልና ሚስት አብሮ መኖርን መሠረት በማድረግ የቀረበውን ክርክር ነው። ከላይ እንደተገለፀው አመልካች እና ተጠሪ በአንድ ቤት ለ25 (ሃያ አምስት) ዓመት ያክል አብረው ከመኖራቸውም በ 252) ጊዜም አምስት ልጆችን ወልደዋል። ተጠሪም ይህን በፍሬ ነገር ረገድ የተረጋገጠውን ሃቅ የሚቀበል ቢሆንም፤ በሌላ በኩል ግን ከአሠሪና ሠራተኛ ያለፈ ግንኙነት የለንም በማለት ተከራክሮአል። ይህም ሆኖ ግን እሱ እንደሚለው በሠራተኛነትም ደመወዝ እየከፈላት ስለመቆየቱ አላስረዳም፤ በዚህ መልክም አልተከራከረም። ክርክሩን በይግባኝ ሰምቶ የመጨረሻ ውሳኔ የሰጠው የአማራ ብ/ክ/መ/ጠ/ፍ/ቤትም ሲሆን፤ አመልካች የተጠሪ የቤት ሠራተኛ ናት ብሎ አልደመደምም። ውሳኔውን የሰጠው የአመልካች ምስክሮች ጋብቻ ስለመፈፀሙ አላስረዱም፤ ከጋብቻ ውጪ እንደባልና ሚስት ሆነው አብረው ስለመኖራቸውም በማስረጃ አልተረጋገጠም ማለት እንደሆነ ከውሳኔው ለመገንዘብ ችለናል።

ክርክሩን በመጀመሪያ ደረጃ በሰማው በደብረማርቆስ ከተማ ወረዳ ፍ/ቤት በአመልካች ተቆጥረው ከተሰሙት ምስክሮች አንዱ የአመልካች እና የተጠሪ ትልቁ ልጅ እንደሆነና እሱም በሰጠው ምስክርነት አባትና እናቱ ባልና ሚስት ናቸው ብሎ እንደሚያምን ማስረዳቱን ከወረዳው ፍ/ቤት ውሳኔ ተመልክተናል። እንደምንመለከተው ተጠሪ አመልካችን ከሃያ አምስት ዓመት በፊት በቤት ሠራተኛነት ቀጥራይታለሁ ቢልም፤ ለሃያ አምስት ዓመት ያክል አብረው የኖሩት ግን እሱ ከሚለው በእጅጉ በተለየ ሁኔታ ነው። አብረው ለብዙ ዓመታት መኖራቸው ብቻ ሳይሆን አምስት ልጆች ወልደው በጋራ ሲያሳድጉም የመቆየታቸው ሁኔታ ሲታይ በጋብቻ ተሳታፊነት ከሚኖሩት ወንድና ሴት ተለይተው የሚታዩ አይመስሉም። ትልቁ ልጃቸው እንደባልና ሚስት አድርጎ

የሚያያዘው መሆኑን ለፍ/ቤቱ ያስረዳውም ከዚህ በመነሣት እንደሆነ መገመቱ የሚያስቸግር አይደለም። በበኩላችን እንደምናየው የአመልካች እና የተጠሪ አብሮ የመኖር ሁኔታ በፌዴራሉ መንግሥት የቤተሰብ ሕግም ሆነ በአማራ ብ/ክ/መ/ የቤተሰብ ሕግ ከጋብቻ ውጪ እንደባልና ሚስት አብኖ መኖርን በተመለከተ የተቀመጡትን መስፈርቶች በሚገባ የሚያሟላ ነው። ሲጠቃለል በአመልካች እና በተጠሪ መካከል የጋብቻ ግንኙነት አለ ለማለት ባይቻልም፤ ከጋብቻ ውጪ እንደባልና ሚስት በመሆን አብረው መኖራቸው ግን የሚያጠራጥር አይደለም። በመሆኑም ከጋብቻ ውጪ እንደባልና ሚስት አብሮ መኖርን የሚያሳይ ሁኔታ በሚል በስር ፍ/ቤት የሰጠው ውሣኔ ትክክል አይደለም። ውሣኔው መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው ለማለት ችለናል።

ው ሣ ኔ

1. አቤቱታ የቀረበበት የአማራ ብ/ክ/መ/ጠ/ፍ/ቤት በፍ/ብ/ይ/መ/ቁ. 09277 ሐምሌ 9 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሻሽሏል።
2. አመልካች እና ተጠሪ ጋብቻ ሳይሆኑ እንደባልና ሚስት ሆነው አብረው ኖረዋል ብለን ወስነናል። ይህ በንብረት ግንኙነታቸው በኩል የሚኖረው ውጤት በክልሉ ሕግ ጉዳይ በተጀመረበት ወረዳ ፍ/ቤት ቀጥሎ ይታይ ብለናል።
3. ወጪና ኪሣራ የየራሳቸው ይቻቻሉ።
የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ

የሰ/መ/ቁ. 33411

መጋቢት 25 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች፡- አብዱልቃድር መሐመድ

መስፍን ዕቁበዮናስ

ታፈሰ ይርጋ

መድኅን ኪሮስ

ሁልጣን አባተማም

አመልካች፡- ወ/ሮ ሙሉብርሃን አባዲ - ቀረቡ።

ተጠሪ፡- አለቃ ኪሮስ ገብሩ - አልቀረቡም።

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ የአፈ.ፃፃም ክርክር ሲሆን፤ በዋናው ጉዳይ ግራ ቀኙ ጋብቻቸውን በስምምነት ለማፍረስ ተዋውለው ስምምነታቸውን በሕዳር 15 ቀን 1999 ዓ.ም. በት/ብ/ክ/መ/ ሕንጣሎ ዋጅራት ወረዳ ጣቢያ ደጀን ማ/ፍ/ቤት በውሣኔ እንዲያፀድቀው አድርገዋል። ከዚህ በኋላ የአሁን አመልካች ተጠሪው በስምምነቱ መሠረት የጋራ ንብረት ክፍፍሉን ሊፈጽሙ ፈቃደኛ አልሆኑም በሚል በሚያዝያ 2 ቀን 1999 ዓ.ም. በት/ብ/ክ/መ/ ኢንጣሎ ወረዳ ጣቢያ ደጀን ማ/ፍ/ቤት የጋራ ያሏቸውን ንብረቶች በመዘርዘር ያካፍሉኝ ሲሉ በተጠሪው ላይ የአፈ.ፃፀም ክስ መሥርተዋል።